

1864

Unghvár, auguszt. 6.
1864.

FELVIDÉK.

Második évi folyam
32. szám.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

s

az ungh- és zemplénmegyei gazdasági egyletek, az ungh-szerednyei borászati társulat,
és az unghmegyei takarékpénztár

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen minden Szombaton
Előfizetési ára: Egy évre 6 for.
Fél „ 3 „
Hirdetések jutányosan közöltetnek.

Felolós szerkesztő s kiadó tulajdonos
Bánóczy Ferencz.

Szerkesztő és kiadó hivatal, hová a kéziratok és
előfizetési pénzek küldendők, kis-híd utca
Özvegyi ház első emelet.

A felső-magyarországi szintársulat allandósításáról s a vidéki színészet nyugdíj-intézetéről.

(folytatás.) *

Nem szándékom itt számokkal, s mellékes anyagi dolgok kimutatásával foglalkozni, melyek különben is az illető bizottmány teendői közé fognak tartozni, csupán a már elmondottak, s az alább elősorolandó módok alapján arról akarom meggyőzni a kétségeskedőket, hogy a vidéki színészeti- nyugdíjintézet szinte létesíthető.

Hogy az összes vidéki színészek megbarátkozzanak ez eszmével, s a helyett, hogy ezen indítványt pusztán a légből repülni engedjék annak mielőbbi létesítésén fáradozzanak, szükséges, hogy e tárgyban némi felvilágosítással szolgáljak. És pedig

Azért, hogy e nyugdíjintézet csupán „felső-magyarországi”, ezéget viselne, nem csak azon tagok tarthatnának hozzáigényt akik esetleg a felső-magyarországi szintársulatnál működnek, de általában minden vidéki élő magyar színész, aki ezen intézet létesítéséhez és megszilárdításához az alapszabályokban meghatározandó mód szerint hozzá járulván, annak részvényes tagjává jegyeztetik be; míg viszont az anyatársulatnak szinte joga lesz minden részvényes tagot, habár más társulatnál működnek is az illető, szükség esetében felszólítani, hogy a felső-magyarországi szintársulathoz szerződjenek. — De morális kötelessége minden vidéki színésznek ez ügyet már csak azért is pártolni, hogy a pesti nemzeti-színház nyugdíjintézete alapszabályainak némely pontjai ellenében némileg ellensúlyozva legyen. Ugyan is: a nemzeti színházi-nyugdíjintézet alapszabályai szerint, nyugdíjra csupán oly színész tarthat számot ki 20—25 évig volt tagja a nemzeti színháznak, **) s daczára annak, hogy a nemzeti színháznak eddigelé a vidék volt conservatoriuma, mert folytonosan s csak is onnan szerződött a legjelesebb tagokat, — a nyugdíjazásnál még sem veszi számításba a vidékről szerződött színészek mir eltöltött éveit; s így némely előkelő jeles színész 12—16—20 évet is eltölt a vidéken, míg végre kiképezvén magát, bejut Pestre, hogy ujonnan kezdje a színészi éveket számítani.

Ha vidéki nyugdíj-intézeteink lesznek, azon előnyben részesíthetünk, hogy oly színész, ki a vidéki nyugdíjintézetnek részvényes tagja, azon esetre — ha a nemzeti színházhoz szerződtek, joggal követelheti, hogy eddigi éveit beszámítsák.

(Vége köv.)

BERZSENYI KÁROLY.

Nyílt levél

Tekintetes Petrovay Ákos urhoz!

Egy Unghvárott építendő állandó-színház
érdekében.

Mint egyikéhez azon hazafiaknak, kik főgőkönyvek minden szép és jó iránt, s ki még

*) Lásd lapunk 30-ik számát.

Szerk.

**) Mi úgy tudjuk, hogy a nemzeti színháznál
10 évi szolgálattal után is nyugdíjaznak.

Szerk.

ezen felül tud is és akar is hatni a jó ügy érdekében írom e pár sort. Ezelőtt több hónapjal egy magán összejövetelen valék szerencsés jelen lehetni, a midőn is ön által hón pártoltatott azon eszme, hogy építsünk Unghvárott részvények útján egy állandó színházat, mely egyszerű, de lehetőleg a kor igényeinek megfelelő legyen, s olyan hogy abba legalább az év néhány havában biztos fedél alá vonúlhasson itt a Kárpátok aljában is a magyar Thália.

En nálam van egy kész terv melynek kivitele körülbelül 6000 o. é. forintba kerülne, ha t. i. Unghvár városa hajlandó volna ingyen alkalmas helyet jelölni ki az épületnek; a pénzt pedig legkönnyebben öszverakhatónak az által hiszem, ha az építendő házban a páholyok előre eladatnának azon lelkes hazafiaknak, kik ezen vétel által tetteg és örökre be akarnák bizonyítani, hogy pártolói a magyar színügynek s mind azon hazafiai érdekeknek melyek azzal összekötte vannak — s más részt pedig egyszer mindenkorra olesó szellemi élvezetet akarnak magoknak biztosítani.

Ezen lap hasábjain most többször előfordult a színi ügy s abból azt gyanítom, hogy talán most volna az ideje, midőn az állandó színház eszméjét legkönnyebb volna mind népszerűvé tenni, mind megvitatni — ha azt egy oly tekintélyes és fáradhatatlan ember mint ön is venné párfogása alá, s megkísértené egy e célra az eszme pártolói közül alakulandó választmány élére állani a melynek is én ha kívánná, átszolgáltatnám a jelenleg nálam lévő tervezete, nem ugyan úgy, mintha csak is azon terv kivitelenek volnék barátja, — hanem hogy ezzel is segítsem a választmány működését.

Megkülönböztetett tisztelettel vagyok,

Tarnócz 1. aug. 1864.

szolgája

Bernáth Dezső.

A szegény-ügy honunkban.

(Edinburgba, K... A... nak.)

II.

(folytatás.)

Ha jól emlékezem IV-ik Henrik volt az, ki egy alkalommal így szólott: Addig szeretnék élni, míg országomban egy polgár sem létezik, kinek vasárnaponként tyúk ne volna füzékében. E mondat szépen jellemzi a nagy királyt, ki nem az egoismus s nem az udvari érdekek eballáiban, hanem népe boldogításában fődöze föla célt, melyre a sors által hivatották. Ő nem pusztán király, hanem ember is volt; mint ember nem hagyá szeméit a hízégs sántán, úgy az uralkodókra, mint a népekre káros leplevel befödetni; látni, tapasztalni, meggyőződni volt óhajta, mert nem osztá a döfös és veszélyes elvet: Le roi regne et ne gouverne pas. Tudván azt, hogy Isten nem azért teremtett milliókat, hogy egynek hiu magán ezéljaiért vérezzenek s hogy egynek kényelmére nyomorogják át az életet, hanem megfordítva, azért adá a királyság személyét, miszerint legyen egy, ki fölényt gyakorolván a többiekre, kötelességének ösmerje segíezni a gyöngéket, fölemelni az elnyomottakat, — a népek sorsát szívén viselte; mint király pedig nem élve vissza a hatalommal, melylyel a véletlen szerencse fölrubázta, nem ura, de szerető és szeretett édes apja kívánt lenni népének.

Ön csudálkozik jelen soraim fölött s nem tudja mire vélni a kis kitérést, mely első tekintetben nem látszik összeköttetésben lenni fölvevő tárgyammal? Azonban én nem vonva tovább a már eddig is akaratomon túlterjedett eltérést, elméjére bízom a vonatkozást soraimban föltalálni s csupán annyit teszsek még fönnnebbi soraimhoz, miszerint ha a nemzet és kormány érdekei külön váltak, ha más irányt lát egyik maga előtt, mint a másik, úgy a népek mindenesetre érdekében áll önmagát a hatalommal szemben jelentékenységre emelni, ne hogy az egyik tulsulya sérelmes legyen a másik felre.

És mivel teheti magát egy nemzet jelentékenyebb? Legelőször is mindenké fölött jó, ezélszerű intézkedésekkel, melyeknek tárgya a közjólét, közműveltség; régi intézkedések megújítása, azoknak a jelenkor igényeire idomítása s th. által.

Ily régi, reformot váró intézkedés honunkban szegényápolási rendszerünk; ez agg stílu épület, mely roskatag faláival szöges ellentétben a körötte naponként támadó új intézményekkel, fölhívni látszik a nemzet figyelmét, miszerint egy ronszerű alkotmányt, mely omladozó köveivel új s új károkat okoz ujan fölvont épületeiben, ne engedje javítás nélkül állani. Háritsuk el róla a megszokás mohát, melylyel az idő falait bevonás vesszünk egy komoly, megfontoló tekintetet a szakadásokra, melyek alatta rejtekeznek.

Nincs a szegény osztálynak követelési joga szemben az állammal, — mondjuk mi. Ha az állam magára vállalná a dologtehetetlenek ápolását, eltartását, úgy ezt bizonyos csak a kereső osztály kárával, rovására tehetné; ezt pedig az állam annyival inkább nem teheti, mivel a szorgalomnak ilyesmivel terhelése igen könnyen büntetés színezetét öltethi magára. Ugy [de a nyomorultaknak még is csak élniök kell, mert az élethez oly joggal bírnak, melytől — miután azt a sors adományozá — csupán és egyedül a sors foszthatja meg őket, s így nincs más mód, mint embertársaik részvékenységére bízni magokat, annyival is inkább, minthogy így némi részben saját tevékenységökből élnek ki. (Nem veszi ön észre, hogy e kereset természetben ugyanegy a rablóéval azon különbséggel, miszerint ez nem a szivre, de az észre gyakorlott erőszakos hatással kivánja a már mások által egyszer bevett jövedelmet saját javára még egyszer jövedelemmé tenni?)

Megtéve tehát értök mindazt, mit az állam terhelhetése nélkül tehetünk: t. i. kolduslevelet adva nekik, elbocsátjuk szegényeinket, hogy fáradozással gyűjtsenek annyit, miből napról napra kiélnek. Így aztán leráztuk nyakunkról az egész kényelmetlen ügyet, a nélkül, hogy vagy dolgozó osztályaink rovására, terhelhetésére tettünk volna, vagy másfelől megtiltottuk volna a nyomorékoknak, miszerint nyomorékok merészeljenek lenni!

Ezen sorokat leírva azt hiszem, megtaláltam azon kis pontot, mely a szabadjára bocsátás eszméjét népszerűvé teszi a közönség előtt; tévedek-e, ha azt mondom, hogy e két pont egyike: ne terheljük az államot. S másika: tegyük inkább keresőkké azon tagokat is, kik megfosztva látszanak lenni a tottképességtől!

Azonban, ha megengedi, hogy taglalhassam kissé: megfelelő-e rendszerünk e kívánataknak? megfog győződni, hogy az nem csak meg nem felel, de sőt az ellenkezőt eszközi.

„Ne terheljük az államot.” Én úgy tudom; az egyesekből alakult nemzet képezi az államot; s így azt hiszem, miszerint mindaz, mi a nemzetegészet

egy tagjaiban terheli, az állam terheül tekinthető; már pedig nem terheli-e egyesében az egészet a koldusok serege, mely nem anyagi erővel rohanja ugyan meg a keresőket, de erkölcsi kényszert használ az adóztatásra. Nem föltötte nagy teher-e egy dologtalan, nagyobb részint romlott erkölcsű, kiesapongó népet tartani, melynek egy harmadrésze még azon-
tul nem is érdemes a segélyezésre, miután mint magok a segélyzők munkaképesek lévén, csupán helyelési hajlamból s kiesapongási vonzalból vállalkoznak a közterhelésre? A mód melylyel segélyezünk bir itt csupán más alakot, de a cél illetén intézkedésünkkel legtávolabbról sem éretik el; sőt állítani merem, hogy szegényápolási rendszerünkkel jobban van terhelve, miúta az ápolás kötelességét nyilván és határozottan magára vállalná. Mert míg így legkevésbé sincs hatalmában az államnak ez osztály erkölcsiségére fölügyelni, addig másként megszabadíthatná a nemzetet egy nagy számú helytől, mely mind az erkölcs, mind az anyagi jólétre egyaránt veszélyes.

„Tegyük keresőkké azon egyéneket is, kik megfosztva látszanak a tettképességtől.“ E mondatban tagadhatatlanul a legnemesebb irány, legraktikusabb akarat ösmerhető föl, — de ez ügyre alkalmazva első tekintetre neveltségessé változik. Ösmerem egy atyát, ki gyümölcsöt vevén, eldobálá azt fiai előtt hogy ez által élénkésűes ügyességet fejte ki közöttök, némi dologgal érdemeltesse ki általok a nyálkságot. S ez eljárást nem tartom felszegnek egy gyermekeit növelő atyánál; de mit szól ön ahoz, ha ilyesmit egy nemzet teszen? Mert nem drága pénzen bevásárlott s szótlobált alma-e azon alamizsnákból begyűlt jövedelem, melyet a szeg. oszt. tagjai fáradtságos úton ugyan, de az államra legkevésbé sem előnyös munkával hajtának be.

(Folyt. köv.)

Hegyaljai levelek.

VII.

S. a. Ujhely, július 30. 1864.

Édes Ferim! Geologiai igazság, hogy az általunk lakott égítest középpontjában tűz, — a földszínen zöld tenyész, — s e kettő között hideg, terméketlen föld vagon.

Ime midőn Isten alkotó keze teremtett, akkor mindenható hatalma magában a természetben örökítette meg a munka felosztás üdvösségét s azért az egészben az összhangzatos.

És midőn a föld — ez égítest — létrészei, elemei, — az ég madarai, — a vadon állatai, — a posványok férgei, — s a mezők hímese virágai rendeltetésüket betöltik: vajmi szigorú megbíralás alá esnek az emberek társasága, ha élet világa nem a munkafelosztás áldásaiban határozódna.

S ha a társaséletben az egyéni szabadság: öntudatra, — a gondolat- és eszme-szabadság: haladásra, — a nevelésszabadság: kölesönös türelemre, — a családi-élet szabadsága: erényre, — s a szerelem szabadsága: bizalomra buzdít: ugy az élet folyamának ezen ragói vezetnek a munka felosztásra, s ekep a munka szabadságára, mely az erők egyesülését s közreműködését eredményezi.

A társas-élet oly tért enged választani, melyre a hajlam vonz s ösztönöz; — és senkit sem riaszt vissza oly munkának gyakorlatától, hol hivatottság s tehetség fejlődhetik, — sőt inkább követeli azt, hogy ne legyen a társadalom munkása, a félelem sulya alatt szenvedő rabszolga, kinek lustaságát korbács-ütéssel lehet munkához serkenteni; — és amidőn erkölcsi ihletével jóra serkent, annyit azért nem kíván, hogy az erők túlbecsülését követő kimerültség sorvadásba ejtsen, mivel mérsékletre int, s arra tanít, hogy a ki mindenhez kapkod, vagy éppen semmi, vagy csupán korlátolt eredményre tesz szert; — s azt sem kívánja, hogy a munka nagy felosztása által az ember anyagossá legyen s a szellem művei nyomuktól is megfosztassanak.

S nemde csodáljuk a természetet, mely a tölgyet nem csak századokra kiható erővel, hanem enyhét adó lombokkal is felruházta: a társasélet hasonlóan tünteti ki kebeléből az aristocratiát, mert tagadhatlan, hogy a társaság ezen felsőbb körében kezdődik s onnan szivárogo ki a műveltség, — de meg is követeli tőle, hogy ugy fejtsen ki józan hatalmát, hogy a törvények megtartását hasznosítsa mivel a nemzetek történelme tanúságot tesz s meggyőző arról, mikép nem árt annak a veszély fenye-

getése, mert belőlről bátorságot nyer, — s éppen ezért a társasélet rétegeiben közlékenynek is kell lennie; — s éleszsze a társaság felsőbb köreinek szellemét azon sarkalatos elv, hogy előnyösebb a néppel egyenlőnek tartani magát, — mely fennmaradását eszközi, — mint elvonulttan bevárnia a társas-élet nagy családjának arra intő szözetát, mely ugyan soha sem fogná helyeseltetni azt sem, ha valaki a meredekekről lefelé erős futásnak eredeve — számítás nélkül hirtelen megállani akarna, mint a mely testgyakorlat különben is kisebb nagyobb ingatagság nélkül meg nem történhetnék.

A földműves kövesse a kínai császár azon jó szokását, hogy maga kezdje meg minden évben a szántást s mint a kínai császár azon gazdát, ki földjét legjobban művelte — nyolezadik rendű mandarinnak teszi, jutalmazza meg kitüntetésekkel munkáit s adjon ösztönt a munka erők szabad kifejlődésére, mely által a közhasznúság tökéje gyarapíttatik.

Az iparos csüggedetlenül és kiűvés nélkül munkálkodjék a társadalom hasznára azon anyagok szorgalmas feldolgozásában s pallérozásában, melyeket ügyes keze alá a természet gazdag tárháza nyújt:

A művész tövises ösvényén lankadatlanul nemesítse, az izlést, s tántatlanul hasson oda, hogy megengesztelődjék a szív — az emberi természet irányában.

A tudós fölemelkedett lelkével legyen az Isten ujjá, mely midőn az embert halhatlanító szellemi hit engedelmességre világosít, — egyszersmind a végzet tudatára is előkészít; de csak azért, hogy a szellemi nagyság nyomain a jövő diadalt arathasson; — s ekkép a szellem hatalmával munkálva az emberre, munkál a társaséletbeni bátorító bizalomra is.

S ne hidd, hogy a proletár a társaséletben csupán proletár maradhatna, mert a valódi társasélet láttalan munkálkodó erkölcsi ereje által ama elemnek is szabályozza munka-körét, s ha egyszer azt munkához szoktatta, az által oly előnybe részesítette a társadalmat, mely hatalmát emeli, — mely előnyt azonban a társasélet tapintatos befolyása nélkül sem szigor, sem kényszer elő nem idézhetne; — s hasonlóul az elvetett maghoz, mely előbb megrothad, hogy teremjen: a proletárnál a társasélet hatása által felköltött ügyösség az, mely a munkások tökéjét növelve, annyiszor bámulatos sikert viv ki a közérdeknek hasznára; — s migezen elem magára hagyatva, hasonló a durva kőhöz: de növelve s munkára serkentve — mikép a villám, mely előbb üt, mint menydörög — saját sorsosait buzgó igyekezetre s jó akaratra ragadva midőn a társadalomnak munkás polgárokat hódít, akkor a társaséletben tényező szerepet is nyer.

S mint a nap — mely sugarait nem csupán egy pontra hinti, hanem a nagyszerű természet ápoló kebelének minden pontjára eregeti azokat, ugy a társas-életben az egyes erők munkássága, magát a társas erők munkásságához csatolván s abból hatván ki, a társas-élet maga azon gyűpont, mely a munkaszabadságának biztosítása által ébreszt, intéz, ösztönöz kifejlődésre és előhaladásra; — s a közjót állandósítására versenyt nyit a munka erők ügyességének, — s a társadalom munkássáit a szenvedelem borus tusáiból kibontakozni segítővén, a munka eredménye — az anyagi munka jólét mellett — a munka szabadságával karöltve haladó kölesönös gyámolítás kellekei által erkölcsi hitelt szerez, s a felebaráti szeretetben s egymás iránti bizalomban benső vigaszt is nyújt s ez a becsületesség erénye Isten veled öszinte barátod

Oláh Dani.

Ujdonságok.

† — A helybeli főgymnázium zárünnepélye július 31-én ment végbe szép számú közönség előtt. Az ünnepély 9 órakor hálaadó áldozattal kezdett, mely után a vendég koszorú az iskola épületébe egy ez alkalomra csinosan földiszített tanyerembe vonult, hol az ifjúság magyar és orosz dalokat zengett fölvtva latin, magyar, nemet és francia szónoklatokkal, melyeknek sorát az igazgató főt. Liebhart János az ifjúsághoz intézett atyai mély érzellemmel és klasszikus szóvirágokkal ékeskedő beszéde zárta be. Azután következett a több rendbeli jutalom, ösztöndíj sat. kiosztása, mire néve nem lesz fölösleges megemlítenünk, miszerint az unghvári főtanodában az idén 1904 frtra rugott a

kiosztott jutalmak értéke. Ezek között van több kir. rendes, 6 szathmár egyházmegyei püspöki és több magán ösztöndíj, s 60 ft. árú díszkötésű remek könyv, mely összeg évenként a nm. magyar kir. Helytartótanáostól utaltanyoztatik könyvekre. Az ünnepély díszét több előkelő vendég jelenléte emelte, míg a szülők és felügyelők, fájdalom minél gyérebben mutatkoztak, pedig a nyilvános vizsgálat célja éppen azt hozná magával, hogy a közönség szerezzon magának tudomást ugy a tanárok működéséről, mint a tanulók előmeneteléről. Mily jó alkalma volna így némely szülőnek meggyőződni gyermeke hanyagságáról, míg a szorgalmas tanuló szülője sokszor új ösztönt új kedvet meríthetne a gyermeke neveltetése körül ne tán előforduló nehézségek, gondok türelmes viselésére. Az ifjúság száma 443, kik közül 7 kintű, 39 jeles, 63 másod, négy harmad, a többi első rendű bizonyítványt érdemelt. Megjegyzendő, hogy a másod rendűek közül többeknek megengedtetik a vizsgálat ismétlése.

* Ma (Szombaton) nem kis élvezet vár a színházi közönségre. Az igazgatóság ugyanis engedve a közöhlátsának másodsor fogja előadatni Tóth Kálmán „A király háza sodik”, ezimű udvari vigjátékát, mely e nemben első és egyetlen a magyar irodalomban. Midőn a mult hó 25-én Krasznai Mihály javára először adatott e jeles mű, oly keveset jövedelmezett hogy az igazgatóság nem látván keblőleg jutalmazva ezen kintű fiatal színész érdemeit, a közönség sürgetésére másodsor is ugyanesak Krasznai javára engedte át annak előadatását. Annyi opera után valóban jól esik oly darab előadatása, mely a léleknek is elegendő élvezetet nyújt! s ismerve az unghvári közönség nemesebb izlését, nem kellek dntünk, hogy a mai előadás már csak azért is igen látogatott leend, mert míg egy részről megbecsülve a magyar drám - irodalom jelesebb termékeit, lelki műveltségünköl adunk bizonyítványt, más részt oly tehetséges színészt jutalmazunk meg a részvétellel, ki — ha elnem bizakodik — a legfényesebb jövőre bir kilátással. — Ez alkalommal figyelmeztetjük a drámai színészeket is, hogy az előadásokra nagyobb gondot fordítsanak, mert az a kapkodás, akadozás s összevissza való beszélés, a mit egyszer másszor éppen olyanok követnek el, a kiktől méltán megvárhatná a közönség, hogy teljes készűltséggel lépjenek a színpadra — nem nagy vonzerővel bir a drámai előadásokra nézve. Nem akarjuk ezuttal megnevezni az illetőket, a kik re ezen megjegyzésünk vonatkozik, de jövőre — a dráma érdekében — kérelhetlen szigorúsággal fogunk bánni az oly tagokkal, kik ebben a veszedelmes opera világban, a mikor a dráma különben is háttérbe szorul, a helyett hogy hivatásuknak jól megfelelnének, még csak a szerepek betanulását sem tartják mulasztatlan kötelességüknek. Kétszeresen megérdemli tehát a pártfogást Krasznai, ki mindig szorgalmat, igyekezetet és haladást tanúsít.

* Unghvárott a convictusban f. hó 1-jén ismét egy színdarabot rendeztek, ruthen testvéreink saját nyelvűköl. Az előadásra 10 mértföldnyi távol-ságról is bejöttek a lelkesek s a tiszta jövedelem — mint halljuk — meghaladta a 200 forintot. A közreműködők részben megyei hivatalnokok voltak.

* A pesti állattér számára Plathy István lelkes hazánkia, egypár 4 éves medvét ajándékozott. —

—r.— A szomszéd Szabolcs megyében, a hol pedig a marhavész is gazdálkodott, a hús ára 8 azaz: nyolez krajczár, míg minálunk 12 kr. — De ez még nem volna valami nagy baj, hanem az a csudálatos dolog, hogy mikor itt is 9 — 10 krt fizettünk egy font hústért, például: a mult őszszel és télen, sokkal jobb húst kaptunk, mint jelenleg, midőn néha inkább elfordulna tőle az ember, ha módjában volna egy kicsit finnyáskodni. — Tiszteljük a mészáros urakat!

* P. Szathmár Károly ismert jeles regényíró s. n. nyedi tanár, Munkácsen lévén látogatóban, f. hó 3-kán Unghvárra is átrándult egy pár órára, a történelmi adatok s orosz népdalok szorgalmas gyűjtője Lehöczky Tivadar kíséretében. Szathmár először volt városunkban, s itt töltött idejének nagy részét a történelmi nevezetességek megsejmlésére fordította. Sajnáljuk, hogy magán ügyei oly hamar elszöliták a vendégszerető unghváriak köréből.

† Özv. Ruttner Ferdinadné született Mazoveczky Fanni folyó hó 4-kén jobblétre szenderült. Áldás és béke hamvain!

Vegyes.

* Csoda szakáll. A minap Znaimban egy híres vadász halt el, kit a természet oly hosszú szakállal ajándékozott meg, mely állától bokájáig ért le, s hogy rá ne hágjon s könnyebben mozoghasson, szakállát befonva, derekán kétszer körültekerve viselte.

— **Tiltott kalapok.** Egy bécsi kalapos mind azon kalapformákat össze gyűjtötte, melyek 1848 óta Németországban és Ausztriában el voltak tiltva. Számuk 18-ra megy.

— **Uj terv, a bécsi márcziusi emlékhöz.** A bécsi község tanáshoz egy név nélküli terv érkezett be a márcziusi események sirjára állítandó emlékre. Ez, miután a fölrat megvan tiltva maga az emlék által akarja az év és nap számot kifejtetni és pedig ilyen formán. Az egész emlék vasból lenne, az alját képezné egy 1000 fontos golyó, melyre 8 darab 100 fontos és 48 kisebb golyó lenne helyezve (1848). E fölött lenne 3 hold (harmadik hónap) és 13 csillag (tizenharmadik nap).

— **Szalmakalapok gyapotból.** Egy párisi gyárban oly kalapokat készítenek, melyek bár gyapotból vannak, egészen szalmakalapoknak látszanak. Bizonyos szalmakalap-mintán készülnek s színök ép oly sokféle, mint a szalmakalapoké; a szalma fonás színe is egészen megvan rajtuk. Ezen kívül sokkal szélszerűbbnek mondják a valódi szalma kalapnál, mert igen ruganyosak, sőt moshatók is. Áruk pedig oly olcsó — 5 frank egy — hogy egy valódi finom florenzi kalap nyolczszor is drágább. A gyár naponként 400 ily női kalapot küld szét.

— **Rendkívüli halál.** Kramer színigazgató lenyelte egyik ragasztott bajuszát, s ebből oly tudományavaja keletkezett, mely a szerencsétlennek életét fenyegeti.

Színház.

— Szombaton, július 30-án Marczel Géza jutalmául s Marczelné asszony föllépteül adott: „Sevillai borbély“ víg opera. A Marczel-párt virágokkal és koszorúkkal halmozta el az igen nagy színi közönség, Marczelné egy pár értékes koszorút is kapott, jeléül annak — hogy a színházi közönség várta és szívesen vette fölléptét. A t. művésznő Rosina szerepét — mely pedig a

legkötönyebb coloratur énekesnőket is megpróbálja — igen kedvesen játszta, s különösen a magán magyar dalt és keringőt kitűnően énekelte. Gerecsnek Almaviva egyik legnehezebb szerepe lévén, azt elég jól be sem tölthette. Philippovics (Bartoló) és Marczel (Bazilio) a legjobban s a szó szoros értelmében művésziileg játsztak. Tannernek Figaro jó szerepe; de hiányzik nála a könnyűség, élékség s mindenk fölött a humor, ami e szerephez leginkább megkívántatik. — A szinkör egészen megtelt. — m. —

— **Vasárnap, július 31-én „Lumpaciuss vagabundus“ bohózat és látványosság 3 szakaszban.** Sikerült előadás, s igen nagy közönség.

— **Kedden, augusztus 2. Bartha Elek jutalmául „Kunok“ nagy opera 4 felvonásban.** — Az előadás sikerült. Bartha (Béla) szívesen fogadtatt, s kis szerepének jól megfelelt, kapott egy pár virág-bokrétát is. Philippovics (Kuthen és Retel) mind két szerepét jól betöltötte, Tanner (Uzad) ma is megmutatta, hogy hős szerepekben mindig kitűnő, gyönyörű éneke gyakran zajos tapsokra ragadta a közönséget. Schinek Jozefa, (Margit) kedvvel játszott, jól énekel, szépen öltözött, s így tetszésben részesülvén, megvirágoztatott. Demjén Marit (Miksa) a második felvonásban megtapsolták. Gerecs (Andorási) az első felvonásban igen jól volt disponálva. A 3-ik felvonás fináleja Schinek J., Tanner, Gerecs, Philippovics és Demjén M. közt igen jól sikerült. A kettős magyar táncot Malossi Luiza és Prüger Hugó közönségre lejtették. — Kis közönség. — m. —

— **Szerdán, augusztus 3-án „Egy család“ színi 5 felvonásban,** írta Birchpfeiffer Sarolta. Philippovicsné (Kutiné) kitűnő alakító-teljesítménytel bír, s mai szerepét oly hatással játszta, hogy némely jelenete után háromszor is kitapsoltatt. Krasznai (Eduard) tökéletesen a helyén volt, ezen jeles fiatal színész hasonló szerepekben a legszébb jövőre számíthat. Szegfi (Frigyos) nem drámai színész, igyekezete azonban méltóvlandó. Berzenyit Kutyfalvi báró szerepe a rekedtséget illetőleg egészen találta; oly hangot, mint amivé ma fellépett, más szerepekben nem is használhat. Játéka szabatos volt. Szaploneczai Ida (Cecilia) halad, szerepét mindig hibátlanul tudja, s igyekszik rendesen öltözködni; mai szerepében többször megtapsolták s bokrétát is kapott. Balogh (D'Arcincourt) háladatlan szerepét nem nagy kedvvel játszta. Szegfiné (Duvalon Heloise) nem neki való szerepét elég jól játszta. Almási (Anselm) jó volt. — Az előadás eléggé sikerült. — Kis közönség. — ó. —

— **Csütörtökön, augusztus 4-én másodsor „Lammermoori Lucia“ opera 3 felvonásban.** — A czimszerepét Melle L. gyönyörűen énekel-

te. Tanner kitűnő volt. Gerecs és Philippovics szinte jól működtek, — közönség közép számmal. — z. —

Szombaton f. hó 6-án.

KRASZNAY MIHÁLY jutalomjátékául közkívánatra adatik:

„A király házasodik.“

udvari vigjáték Tóth Kálmántól.
Felhívjuk rá a színházi közönség figyelmét.

Nyíltér. *)

Nyilatkozat.

A „Felvidék“ basábjain a „Savanyúvíz“ vendéglőjét érdeklőleg „Többen“ aláírással a kiszolgáltatás különösen pedig az ital rosszassága ellen panaszkodtak, — hogy a „Savanyúvíz“ előbbi jó hírét vissza szerezzem, s oda szokott számom becses vendégcímét megnyugtassam a felől, miszerint a közbejött akadályok még nem bírtak annyi erővel, hogy nevezett vendéglőm jó hírét végképen el homályosítsák; kötelességemnek ismerem a nagyérdemű közönségnek tudtára adni, miszerint a „Savanyúvíz“ vendéglőt a régi állapotába helyeztem vissza, nem csak, hanem az eddignél jobb s jutányosabb ár mellett minden nemű jó ételekkel, s borokkal szolgálndok vendégeimnek, a pontos, s gyors kiszolgálat valamint eddig úgy ezután sem fog hiányozni.

A nagyérdemű t. e. közönség kegyes pártfogásáért esdvén

A Savanyúvízi vendéglő felügyelősege.

Tanító.

Orlovsky István t. ughvári felsőbb elemi tanító, a tantárgyakon kívül alapos oktatást adhat a német-nyelvben és a szépírásban. Azon t. e. szülők, kik gyermekeiket a szünidő alatt ily oktatásban részesíteni kívánják, bővebben értekezhetnek a kisiskolában saját lakásán.

* Ezen rovatban közöltékért c. u. a sajtó hatóság irányában vállal felelőséget a szerkesztőség.

TÁRCZA.

A fontos iromány.

— Angol elbeszélés —

Ép tizennyolcz éves valék s megérkeztem Etonba a szünidőre! Tele vigszággal, tele örömmel s komolysággal néztem az oxfordi napok elé, midőn behívtak egy szobába, melyet atyám iránti udvariasságból „tanterem“nek neveztek el; bárha — az igazat bevallva — érdemem jó öregem nagyon is keveset foglalkozott a tudományokkal; hanem mikor ebbe a „tanterem“be ment, rendesen egy kis jószágigazgatóval szokott tanácskozni, ki minden évben kétszer litogatta meg házunkat s távoztakor öregemet mindig a legjobb hangulatban hagyta. Mert mikor a „kis mókus“ — mint nevezni szoktuk — megérkezett, rendesen pénzhez jutotunk. Ilyenkor pompás estélyeket, vendégségeket, táncmultságokat rendezett atyám, miért nővéreim épen nem haragudtak. A tánc hosszát véget nem ért. Kis és nagyobb nővéreim folytonosan ugráltak; vigak voltak, örvendtek, mintha országokat kaptak volna ajándékul. No de szerették is a kis embert!

Midőn utójára Etonba érkeztem, épen ő is megjött s mint máskor most is legjobb humorban hagyta el atyámat. S azért végtelen esodálkoztam, midőn atyám tantermébe hívott s a legkomolyabb arccal nézett reám. Sokáig mitsem szólhatott, arca elborult szemei szinte könnyeztek.

— Ferenc! ugy tudom, hogy tizennyolcz éves vagy! — mondá atyám, a legtiszteletrémeltőbb hangon, s oly igazságot nyilatkoztatott ki, hogy ha a legmegrögzöttest gonosztevő voltam volna is, ezt elnem tagadhatám. Azért hallgatva, beleegyezésemet, megnyugvásomat adtam s vártam, hogy vajjon mi fog következni ezután.

— Ugy hiszem sokkal korosabb vagy már, hogysem továbbra Etonba maradhatnál!

Ha az első oly állítás volt, mit kétségbe-

nem vonhattam, a másodikat meg nem akartam kétségbe vonni. Tudtára adám atyámnak, hogy magam is gondoltam már, hogy jobb lenne Oxfordban lenni, s ha akarja bármely pillanatban parancsára állók.

— Vélekedésem, hogy Oxfordba semmiesetre se menj! — Már ez a lakonikus szigorú felelet kissé rémülébe hozott. Előre örvendtem lelkem a vig egyetemi életnek s most ez a „semmiesetre“ egész elkomolyított. Atyám is észrevette a hatást, mit szigorú szavai előidézték s azonnal tovább folytatta.

Ferenc! én nem neveltethetek az egyetemen. Kiadásaimat annyira megszorítottam, mennyire csak tehettem. Sok adóságom van s azért segítenem kell magamon. Látod már is mily szigoruan élünk, semmi haszontalanságra sem költök.

Amint megtudtam ép e nap reggelén a takarékos öreg, annyit adott egy pár vadászkutyáért, mennyivel kényelmesen kijöhöttem volna az egyetemen félévig; a mellett meghívó jegyeket küldözgetett szét a két hét múlva megtartandó nagyszerű estélyre, melybizonyára két hétig mindenhol beszéd tárgy lesz! A takarékos öreg meg szorította kiadásait.

Midőn eféle gondolatok ezirkáltak agyamban, lehetetlen volt nem nevetnem s boszankodnom.

Atyám észrevette (már hogynem vette volna észre!) mosolyomat s csak a nagy arany tobakpíxis mentheté ki zavarát. (Milyen jó ilyen tobakpíxis!)

— Nevsz, nevsz; mégis igaz, amit mondtam Ferenc! te nem tudod mennyire fáj ez szívemnek. Midőn elértem teljes koromat, adóságmentes vagyont adtak kezembe s melléje jó csomó pénzt, s bárha sosem voltam tékozló, mégis be kell vallanom, hogy ha holnap meg találnék halni, levonva a levonandókat, alig maradna nekod ötszáz font évenként; de mit beszéllek, alig maradna háromszáz, kétszáz, sőt száz font. Talán még ennyi sem! Most már nem mosolyogtam; mert mindig azt hittem, hogy tizezer font évi jövedelemnek vagyok örököse, s ezt hívén a körökben, hol atyám bemutatott, mindenütt fel akartam tenni. Fiatal voltam, együgyű voltam!

Először azt hittem, hogy atyám csak meg akar ijeszteni; de az öreg arca nem változott. Borzasztó ennyire sülyedni! nem tudtam elképzelni atyám

szavait! Pedig úgy volt mint mondá. Sohsem volt kétezer fontnál több jövedelme s a kiadás 25 év alatt ily helyzetbe hozta. Már csak a kis jószágigazgatónak ügyessége tudott az eladósodott atyának pénzt szerezni. De ő nem vihette soká, tanácsolta, hogy meg kell változtatni az életmódot. A takarót csak addig kell huzni, meddig lehet! Atyám belátta szavai igazságát s rögtön megszorította kiadásait.

Ha azt, mit fogadott erélyvel kivítte volna, tagadhatlanul visszaszerzé vala az elvesztettet; de atyám könnyebb végén fogta a dolgot, csak elméletben s nem gyakorlatilag teljesíté tervét. Addig ment a vízbe, míg végre lábával alig érhető a feneket s csakhamar elmerülésre lehetett kitéve.

Ily körülmények között jónak látta fiát s örökösét föllhasználni eszközül. A közeli mezővárosokban nagy befolyása volt s ezt jól felhasználván, a miniszternek két rokona s állhatatos gyámola, hat egymás után következő parlamentben választatott meg követül. Érez szavok nem igen remegteté ugyan meg a házat, nem alakított pártot, nem döntött halomra régi elveket; de mégis elégségesek voltak arra hogy az ügyekbe beleszóljanak, hogy szavazzanak s néha szótöbbséget szerezzenek.

A miniszter meg volt győződve, hogy egyedül atyámnak befolyása hozá e két csöndes tagot a parlamentbe. Jól tudta, hogy ha atyám uncs két nagy szava követ jutott volna be, kikkel ismét meggyült volna a baja. Ezért folytonos tisztelettel viseltetett öregem iránt. Ha a városba ment meghívta estélyekre, multságaira; megengadta, hogy a posta-vitel szabadság kiváltságaival élhessen, melyet atyám annyira föllhasznált, hogy néha anyám ruháit is a követi táskában küldte, hozatta haza.

Hanyagságból vagy függetlenségéből-e nem tudom, de az bizonyos, hogy sosem alkalmatlanokodott ügyér barátjánál nagyobb dolgokkal; míg végre a kis jószágigazgató erre is rávette. Kérte, hogy menjen s kérje a minisztert, hogy nekem oly állást adjon, melylyel a család becsületét megmenthessem.

(Folyt. köv.)

HIRDETMÉNYEK.

200,000 frt. o.é.

nyerhető

a l. év 1-ső octoberi hitel sorshuzásnak igérvényei által

az ára csak 3 ft. 50 és 50 kr. bélyeg.

SOTHEBY J. C.

Bécsben.

Ily igérvények kaphatók **UNGHVÁROTT**
Pollák Fülöp kereskedésében.

Haszonbérleti Hirdetmény.

Folyó 1864-ik évi október hó 31-én alatt olvasható bérlemények bérleti határideje lejárván, s így ezek november 1-től — 6 évi tartamra bérbe adandók, a bérleti szándékozók 10% bánatpénz letétele mellett alólírott igazgatóságnál — hol a bérleti feltételek megtekintethetők — haszonbérlehetnek, s illetőleg ajánlatokat tehetnek.

Halászat	Alsó Domonya
"	Felső Domonya.
"	Ó-Kemenező
"	Nevitzke
Ungvárt a hajó koresmában lévő hólt	2 szám
"	3 szám.
" Radváncon:	Mészárszék
Kis Bereznán:	Malom.
Gerény:	586 □ öl kert.
Hosszu-Mező:	Bodzás irtás.
Ó-Kemenező:	Kremenki erdő rét.
Nagy Laáz:	Föld a Denglázi koresma mellett.
"	a Nyisni horb hegyfark mellett.
"	Visnyihorb.
"	Klusoboroch.
Radváncon:	Kert az Egerfa mellett.
"	Komáromi féle belsőség.
Perecseny:	Föld Medzi-Vodáni.
"	az árokért alatt.
Felső Remete:	Gétás rét
"	Ternává "
"	Szinatoria "
Perecseny:	Biffelet, Martinka, Polyanka, Kidorolás, Nyisni Láz.
Árok:	Koresmaház, Pálinkaház, regálé jog s 1/2 telek.
Beg. Pásztély:	koresmaház, árulási jog s 1/2 telek
Polena:	" " " "
Poroskó:	" " " 1 "
Ungvárt július 28. 1864.	

Az ungvári uradalmat bérelő
fő-igazgatóság.

Juh eladás.

Alólírott által köztudomásul tétetik: miszerint mlt. gróf Sztárai Béla **Ubreszi** birtokán **150 darab** finom minőségű birka fog folyó 1864-ik év augusztus 9-én délelött órákban árverés vagy ajánlatok útján is eladami. — Bővebb tudósítás szerzhető alólírottól Ubreszen utolsó posta Szobránczon.

Romatkay Mihály,
tiszttartó.

Juh eladás.

Csicserben Kapos mellett f. é. **augusztus 29-én** a délelötti órákban alólírt jó minőségű s két nyirettü birka nyájából, — a létszám leszálítása tekintetéből — 11 darab kos, 62 fejős, 241 ürü (mind 2—3—4 éves) 27 idei bárány, árverelés vagy ajánlatok útján is, szabad kézből eladatik.

Vezerle János.

Verpachtung's Anzeige.

Am 31. October 1864 laufen die Pachtverträge nachfolgender Objecte ab, und sind selbe vom 1. November d. J. auf die Dauer von 1—6 Jahre in Pacht zu geben, hierauf reflectirende wollen ihre Anträge nebst 10% Vadium bei der gefertigten Administration einreichen, wo auch die Pachtbedingungen zur Einsichtnahme vorliegen.

Fischerei in	Alsó-Domonya.
" "	Felső-Domonya.
" "	Ó-Kemenező.
" "	Nevitzke.
Ungvárer Gewölb beim "Schiff"	Nr. 2.
" "	Nr. 3.
Fleischbank in	Radváncon.
Mühle in	Kis-Bereznán.
586 □ Klaffer Gartengrund in	Gerény.
Rottung Bodzás	" Hosszumező.
Waldwiese Kremenki	" Ó-Kemenező.
Feld neben Denglazer Wirthshaus	Nagy-Laaz.
Nyisni horb pod hegyfarkom	" "
Feld Visnyi horb	" "
Feld Klus-Oboroch	" "
Komaromisches Intrawillan	in Radváncon.
Garten neben Egerfa	" " " "
Feld Medzi-Vodáni	" " " " Perecseny.
Feld unterhalb der Canalwiese	" " " "
Wiese Gétás	in Turia-Remete.
" Ternáva	" " " "
" Szinatoria	" " " "
Perecseny, Biffelet, Martinka, Polyanka, Kidorolás, Nyisni-Láz.	
Wirthshaus, Bramtweinhaus, Schankrecht, und 1/2 Ansässigkeit in	Árok.
Wirthshaus, Schankrecht und 1/2 Ansässigkeit in	Beg. Pásztély.
Wirthshaus, Schankrecht und 1/2 Ansässigkeit in	Polena.
Wirthshaus, Schankrecht und 1 Ansässigkeit in	Poroskó.
Ungvár am 28. Juli 1864.	

Administration des Generalpachts
der Staats-Domäne Ungvár.

Gazdasági gépgyár Kapivárt.

(Eperjes mellett.)

Alólírott ajánlja a nagyérdemű gazdaközönség becses figyelmébe gyárában készülő mindenemű gazdasági gépeit mint: legjobb szerkezetű **ekéit, burgonya kötőit, sorozó és halmozóit, magtakaróit, rögtörőit, szecskavágóit, szelelő és elválasztó rostait, vetőgépeit, csépgépeit és gépelyeit;** s tb. ki megrendeléseket is elfogad, minden **nagyobb szervezettü** géprek és jutányos ár mellett célszerű és szilárd szerkezetűt kezeskedik.

Benczur Emil,

gépész - mérnök.

Kos eladás.

Bujanovics Rudolf zemplénmegyei feketepataki juhászatából való, s feles számmal levő husz darab hágó kos 10—25 frtig rúgó szabott áron helyben Feketepatakon szabad kézből eladó.

Nyom. Ungvárt Jäger K. betűivel.

Hirdetmény.

Alólírott fő igazgatóság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az **erdői legeltetés és makkoltatás** minden az unghvári k. kinstári uradalomhoz tartozandó erdőségben folyó évi **szeptember hó 1. napjától 1865. év márczius hó 1-ső napjáig** bérbe adandó.

A bérleti szándékozók által szóbeli vagy zárt ajánlatok 10% bánatpénzzel terhelve legfeljebb folyó évi **augusztus 16-ik** adandók be, mely napon a végtárgyalások befejezendők lévén.

Ungvárt 1864. évi július havában.

Az unghvári uradalmat bérelő
fő igazgatóság.

Haszonbérleti hirdetmény.

Gróf **Buttler Sándor** ur; neje, és sógorneje ő méltóságai **Zemplén, és Ung-megyebeli** összes ingatlan javaik haszonbérleti részéről — a haszonbérleti szerződés engedte jognál fogva — a nevezett megyékbeli összes ingatlanok nevezetesen:

Zemplén megyében, az Imregh, Czéke, és Szürnyeg községben, úgy az ehhez tartozó Nagyerdei pusztá rész.

Ung-megyében, a Bozos, és Morgói pusztá, nem különben a **Darma, és Zahar** községbeni rész, továbbá a

Doboruszki, Palágy, és Palágykomoróczy községben, valamint a radicsi-pusztá részek, a rajtuk levő összes gazdasági ingóságokkal, épületekkel, malmokkal királyi kissébb haszonvételekkel, és két szeszgyári egész jó karban lévő készletekkel alólírtak által folyó 1864-ik évi **Szentmihály** napjától számítva ugyancsak három évre, de a méltóságos grófi család megbízásából és azok közbenjöttével, és általuk a haszonbérleti éveknek 3. 6. 9. v. 12. évvel is, a körülmények és kívánalmaknak megfelelőleg fogván szaporítani, egészben vagy egyes részekben is alhaszonbérbe adatik.

A haszonbérleti feltételek, a Zemplén megyei ingatlanokra S. a. Ujhelyben lakó ügyvéd tekintetes **Vályi István** urnál, az Ung-megyeyi ingatlanokra Ungvárt lakó ügyvéd tekintetes **Eöry Jenő** urnál olvashatók.

A haszonbérleti ajánlatokat f. évi **augusztus hó végeig** Ung-megyében Bozosra, utolsó posta Ungvár kérjük küldetni, melyek után alólírt bérlelők személyes megjelenésével a haszonbérleti szerződés is azonnal megkötethető.

Kelt Pesten 1864. évi jul. hó 16.

A méltóságos gr. Buttler család Zemplén, és Ung-megyeyi összes ingatlan javaik haszonbérleti.

Hirdetmény.

Ezennel köztudomásra juttatik: miként alólírottak Ungvár városában egy

TUBAKOZÓ INTÉZET

felállítása iparhatóságilag meglévén engedve: ezen intézetnek már megkezdett működését nem csak az e városban, de az egész megyében lakó felek is igénybe vehetik, a működés tárgyát pedig egy a felek által viselendő mérsékelt díjazásért — több tekintetben, különösen ismeretlenek részére és **adás-vevések**, de leginkább **cselédék** számára szolgálati helyek, és a szolgálatadók részére szükségelt **cselédék** kieszközlése és megszerzése képezendik.

Miert is e tekintetben még külmegyeybéli felek által bérmentesen küldendő írásbeli megbízások is elfogadhatnak, és azokat a felek kényelmére az intézet pontosan és a legszigorubb titoktartással teljesíteni.

Minden egyéb foglalkozásai az intézetnek alólírott saját lakásán lévő, s hatóságilag megerősített programmból megtudhatók.

Kelt Ungvárt ulius 2-án 1864.

Veisze Péter,

Széchenyi utca 507-ik szám